

گفت و گوی «وطن امروز» با حجت‌الاسلام سید عاکف زیدی، از روحانیون هندوستانی درباره چالش‌ها و فرصت‌های روابط گفتمانی انقلاب اسلامی ایران و جمعیت مسلمانان هند

شیعیان هند به انقلاب اسلامی ایران می‌نازند

مسلمانان هند، ایران و رهبرانش را قهرمان عرصه سیاست بین‌المللی و مقاومت می‌دانند

هند را کشور ۷۲ ملت نام نهاده‌اند، سرزمینی با پیشینه فرهنگی چند هزار ساله که مهد آیین‌های اسرارآلود است. از آنجا که مردم هند سالیان سال با آیین هندویسیسم زیست کرده بودند، زمینه‌های معنوی پذیرش اسلام به صورت جدی در این سرزمین وجود داشت که بر اثر همین امر با گسترش بهانه دعوت اسلام، هند نیز به یکی از پایگاه‌های مهم مسلمانان تبدیل شد.

اکنون مسلمانان هند با جمعیت قریب به ۲۰۰ میلیون نفر، ظرفیت عظیمی هستند که آنچنان که باید و شاید به آن توجه نشده است. بعد از شهادت سردار سلیمانی، تصاویر خیل عظیم مسلمانانی که در شهرها و روستاهای هند به خیابان‌ها ریختند و فریاد انتقام‌خواهی خون‌حاج‌قاسم را سر دادند، نگاه‌ها را بیش از پیش به خود جلب کرد.

اخیراً راه‌اندازی صفحه منسوب به دفتر رهبر حکیم انقلاب اسلامی در توئیتر به زبان هندی بار دیگر توجهات را به جمعیت عظیم مسلمانان معطوف کرد؛ اقدامی که پیام لزوم توجه بیشتر به این جمعیت را مخابره کرد. همین مساله بهانه‌ای شد تا سراغ حجت‌الاسلام سیدعاکف زیدی برویم تا از وضعیت مسلمانان هند اطلاعات بیشتری کسب کنیم. حجت‌الاسلام سیدعاکف زیدی که خود فرزند سرزمین هند است و در آن خاک پرورش یافته، در گفت‌وگو با «وطن امروز» به تشریح ذهنیت مسلمانان هند نسبت به انقلاب اسلامی ایران و چالش‌ها و فرصت‌های پیش روی مسلمانان در بافت و ساختار آینده کشور هند پرداخت.

■ **باتوجه به شناختی که از جمعیت مسلمان هند دارید، لطفاً بفرمایید واکنش مسلمانان هند به شروع به کار صفحه توئیتری رهبر معظم انقلاب چگونه بود؟**

مسلمانان هند بویژه شیعیان، از این اتفاق استقبال کردند. برای اغلب هندی‌های دیگر نیز این یک امر حساسیت‌برانگیز نبوده است. مردم هند عمدتاً تا هیچ نگاه خاصی نسبت به ایران ندارند یعنی جزو قشری محسوب می‌شوند که پیگیر تحولات منطقه‌ای و جهانی نیستند یا این کشور و رهبرانش را قهرمانان عرصه سیاست بین‌المللی و مقاومت می‌دانند که تا به حال هیچ اصطلاحی با منافع ملی هند هم نداشته‌اند. به بیان دیگر فعالان و جریان‌های اصلی سیاسی هند مخالف جمهوری اسلامی نیستند. علاوه بر این، با توجه به وجود

حساب توئیتری دفتر رهبری به زبان‌های اردو و انگلیسی از سال‌ها پیش، نشر مواضع و افکار ایشان در فضای مجازی هندوستان پدیده جدیدی نیست. ■ **جامعه مسلمانان ایران طبیعتاً توجه خاصی به مسلمانان هر کشور دارد؛ شما وضعیت مسلمانان هند را امروز چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

وضعیت امروز مسلمانان هند بسیار ویژه و حساس است. هم‌نگران‌کننده است و هم امیدافزا. روند تنزل اجتماعی مسلمانان هند ۲۵۰ سال پیش با سلطه

یافتن استعمار بر این کشور آغاز شد و با استقلال هند و جدایی پاکستان از آن حدوداً ۷۵ سال پیش، این روند با سرعت بیشتری ادامه پیدا کرد. طبق گزارش‌های رسمی دولت هند، مسلمانان امروز مستضعف‌ترین قشر جامعه هند هستند و در شاخص‌های تحصیلی، اقتصادی و سیاسی آنها از هر قشر دیگر جامعه ضعیف‌ترند. افزون بر این، در ۳ دهه اخیر بویژه در ۶ سال اخیر، قدرت عناصر اسلام‌هراسی در این جامعه مدام در حال افزایش بوده و در پروژه قدیمی «غیرملی» قرار دادن مسلمانان این کشور، در چند سال اخیر پیشرفت چشمگیری حاصل شده است. در نتیجه مسلمانان

هند امروز تحت فشار بی‌سابقه‌ای در تاریخ بیش از هزار ساله خود در این کشور هستند.

اما به رغم این فشار شدید، مسلمانان هند دارای ظرفیت‌هایی عظیم و رو به افزایش نیز هستند؛ اول،

جمعیت آنهاست. امروز هند با حدوداً ۲۰۰ میلیون شهروند مسلمان رتبه دوم یا سوم جهانی از لحاظ جمعیت مسلمین را دارد و پیش‌بینی شده در کمتر از ۳۰ سال این جمعیت انبوه به رتبه اول جهان اسلام خواهد رسید. همراه با افزایش سهم مسلمانان در جمعیت کل کشور که امروز تقریباً ۱۵ درصد است، با توجه به جوان‌تر بودن سیمای جامعه مسلمان نسبت به اقشار دیگر هندی، این روند زمینه‌یافتی نقش مؤثرتر و سازنده‌تر را برای آنها در جامعه هند بتدریج افزایش خواهد داد. دوم، میراث غنی فرهنگی مسلمانان هند است. تعلق مسلمانان شبه‌قاره هند به دین و فرهنگ خود عمیق‌تر از اغلب ملت‌های مسلمان جهان است. مقام معظم رهبری هم که توجه و علاقه ویژه‌ای به کشور هند و منطقه جنوب آسیا دارند، در یکی از دهه‌ها مورد که درباره تاریخ و فرهنگ مسلمانان هند تحلیل و اظهار نظر کرده‌اند، صریحاً به این واقعیت اشاره فرمودند. با توجه به حجم بالای مجموعه‌های جهان مدرن که آنها را نشانه قرار داده و هنوز می‌دهد، علاقه و پایبندی مسلمانان هند به حتی ظواهر دین خود، نه فقط از بین نرفته، بلکه از جهاتی امروز رو به افزایش است.

■ **قشر تحصیلکرده و فریخته مسلمانان هند عمدتاً به انقلاب اسلامی، امام خمینی، مقام معظم رهبری و شخصیت‌های دیگر انقلاب اسلامی و جبهه مقاومت ارادت دارند. اغلب جریان‌ها و دانشمندان اهل سنت نیز ایران را به عنوان یک قهرمان موفق در مقابل زورگویان عالم می‌شناسند**

همچنین به سبب بلاهایی که امروز گرفتارش شده‌اند، در بین جوان‌های مسلمان یک بیداری و رشد بی‌سابقه‌ای در سطح فهم و یک تشنگی برای تفکر کارآمد جدیدی مشاهده می‌شود که یکی از علامت‌های آن، صبر آنها در مقابل فشار شدید این زمان و رو نیارودن آنها به واکنش‌های خشونت‌آمیز یا سبک‌مغز برای رهایی از آن است. مسلمانان امروز آن جایگاه قبلی خود به عنوان یکی از برترین کانون‌های تمدن اسلامی در جهان را از دست داده‌اند ولی میراث غنی فرهنگی چندین قرن، هم آنها را مقاوم‌تر در مقابل آزمایش‌های شدید امروز کرده و هم توبیخ‌ش اعاده نقش کلیدی تمدنی آنها در آینده نه چندان دور است.

■ **تأثیر گذاری انقلاب اسلامی بر مسلمانان هند را چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

اگرچه فعالیت جریان‌های ضدشعوبی و ایران‌هراس بی‌تأثیر نبوده اما قشر تحصیلکرده و فریخته مسلمانان هند عمدتاً به انقلاب اسلامی، امام خمینی، مقام معظم رهبری و شخصیت‌های دیگر انقلاب اسلامی و جبهه مقاومت ارادت دارند. البته میزان این ارادت بین اقشار مختلف جامعه متنوع مسلمان هند یکنواخت نیست. طبیعتاً شیعیان حساس‌لذت و درصد جامعه مسلمان هند را تشکیل می‌دهند، از همه بیشتر علاقه‌مندند و افتخار می‌کنند ولی اغلب جریان‌ها و دانشمندان اهل سنت نیز ایران را به عنوان یک قهرمان موفق در مقابل زورگویان عالم می‌شناسند و از مقاومتش احساس لذت و شخصیت می‌کنند. از منابع مطمئن اطلاع دارم که بزرگان حتی برخی جریان‌ها که به سلفی‌گری منسوبند، در مجالس خصوصی ابراز شیفتگی نسبت به امام خمینی می‌کنند ولی

تأثیر انقلاب اسلامی بر افکار آنها یا کم بوده است یا لاقلاً به صورت واضح و براحتی قابل مشاهده نیست. همچنین بین مسلمانان عادی، اگرچه یک تصور مثبت ولی مبهم از ایران به عنوان یکی از سرزمین‌های کهن اسلامی و مهد فرهنگ و ادب باقی مانده است اما آنها هنوز چندان اطلاعی از انقلاب اسلامی پیدا نکرده‌اند.

■ **چه موانعی باعث شده تأثیر انقلاب اسلامی در هند به‌رغم این همه ظرفیت هنوز محدود بماند؟**

تأثیر گذاری فرایند بغرنجی است که عوامل و شرایط متعددی در آن دخیل است. مثلاً استضعاف مسلمین یک مانع مهم است، زیرا استضعاف موجب کندگی در رشد و تکاپوی اجتماعی و فرهنگی می‌شود ولی به نظرم مهم‌ترین مانع، موقعیت ویژه و شکننده مسلمین در جامعه هند است. آنها به عنوان اقلیتی در جامعه‌ای زندگی می‌کنند که عرصه اجتماعی و سیاسی آن میدان کشمکش بین ۲ تفکر عمده است که هر کدام به نوبه خود تأثیرپذیری و الگوبرداری از انقلاب اسلامی را دشوار می‌کند. یک تفکر، تفکر سکولار است که بر روز هر دینی در عرصه اجتماع را ضدارزش می‌خواند. این تفکر اخیراً تضعیف شده ولی هنوز حضور دارد. تفکر دیگر، تفکر ناسیونالیست هندو است که با بروز هر آیینی غیر از هندویسیسم بویژه با بروز اسلام، در عرصه اجتماع شدیداً مخالف است. این واقعیت اجتماعی و سیاسی هند موجب می‌شود مسلمانان هندی انقلاب اسلامی

■ **طبیعتاً شیعیان با ۱۰ درصد جامعه مسلمان هند را تشکیل می‌دهند، از همه بیشتر علاقه‌مندند و افتخار می‌کنند ولی اغلب جریان‌ها و دانشمندان اهل سنت نیز ایران را به عنوان یک قهرمان موفق در مقابل زورگویان عالم می‌شناسند و از مقاومتش احساس لذت و شخصیت می‌کنند**

■ **در پایان، توصیه شما به نخبگان جامعه ایران چیست؟**

بنده هیچ توصیه‌ای به مسؤولان یا عناصر حکومتی ندارم ولی به جوانان و نخبگان ایرانی عرض می‌کنم در رابطه با هند، یا دیگر جوامع مهم شرقی، با یک همت بلند و چشم‌انداز عظیمی جسورانه در عرصه فعالیت فرهنگی وارد شوند. اقتضای چنین ورودی چند چیز است؛ یکی اینکه معرفت خود را نسبت به هند باید افزایش دهند. سپس به جای

نتایج زودرس و کم‌اهمیت، رسیدن به ثمرات عظیمی پس از ۲۰ تا ۳۰ سال را در اولویت قرار دهند و از آن برای آنها سرمایه‌گذاری کنند. بدانید روند تغییرات ژئوپلیتیک جهان و آسیا همه به نفع ملت‌های شرقی و مسلمانان جهان است. یک نکته کاربردی و کلیدی را هم اضافه کنم؛ مساله ارتباط و هم‌افزایی با جوامع شرقی اهمیتش خیلی بیشتر از آن است که در انحصار دولت‌مردان، دیپلمات‌ها و سازمان‌های دولتی بماند. لازم است نخبگان کاری کنند که مردم را با معرفت و انگیزه صحیحی مستقیماً وارد میدان کنند تا موفقیت‌های بزرگی در این عرصه نصیب همه ما شوند، ان‌شاءالله.

لیبی پس از قذافی؛ از جنگ داخلی تا مداخله خارجی

روسیه قرار دهد، تقریباً منتفی است. ■ **فرجام سخن**

با وجود مداخله کشورهایی که هر کدام منافع متفاوتی را برای خود در لیبی تعریف کرده‌اند، به نظر می‌رسد بحران موجود تداوم داشته باشد و با وضعیت کنونی نه ژنرال حفتر موفق به تصرف طرابلس شود و نه دولت مدیترانه، گزینیه‌ای چون قبرس جنوبی را در دست دارد. آمریکا می‌تواند تحریم تسلیحاتی قبرس جنوبی را لغو کرده و تحریکات نظامی دشمن دیرینه قبرس در مدیترانه (ترکیه) را موازنه‌سازی کند. لکن این گزینه نیز با توجه به آنکه قبرس ممکن است بنادر مسلح خود را در اختیار

در این میان، آنکارا آشکارا اعلام کرد مشارکت در پیمان‌های دریایی مربوط به امنیت و انرژی را حق خود می‌داند و برای دستیابی به منافع و اهداف خود، از نظامی کردن مساله ابایی ندارد.

سرانجام، نوامبر ۲۰۱۹ لیبی و ترکیه ۲ توافقنامه مرزی- دریایی مبتنی بر همکاری‌های امنیتی امضا کردند. ترکیه از این طریق، در پی دستیابی به هدف دیرینه خود یعنی استخراج گاز از مدیترانه است. لذا تا زمانی که ترکیه در مرزهای لیبی دارای منافع باشد، از دولت وفاق ملی حمایت خواهد کرد و در این راه از به‌کارگیری روش نظامی به جای مذاکره نیز ابایی ندارد. در جبهه مقابل نیز دولت‌های مصر و امارات مدافعان دولت ژنرال حفتر هستند.

علاوه بر حضور نظامی نیروهای مصری، یک گروه نظامی از امارات نیز برای حمایت از ژنرال حفتر در لیبی حاضر شده‌اند.

کشورهای درگیر در مساله لیبی و مدیترانه هم‌زمان با اشتراک و تضاد منافع روبه‌رو هستند و همین مساله، اوضاع را پیچیده‌تر می‌کند. مصر و سودان، به عنوان همسایگان شرقی و جنوبی لیبی مخالف دخالت‌های نظامی ترکیه در این کشور هستند و معتقدند بهره‌گری از روش‌های نظامی، امنیت منطقه را با چالش مواجه کرده و موجب ایجاد موج جدید تروریسم خواهد شد. دولت‌های اروپایی نیز نسبت به شرایط موجود در لیبی واکنش نشان داده و بابت حضور نظامی ترکیه در لیبی ابراز نگرانی کرده‌اند. آنها معتقدند ترکیه عضو ناتو است و به همین دلیل ارتش آن وارد طرابلس نخواهد شد. اتحادیه عرب نیز در نشست اخیر خود بدون ذکر نام ترکیه، دخالت کشورهای خارجی در لیبی را رد و بر راه‌حل‌های غیرنظامی و مذاکره برای حل‌وفصل بحران در

کشورهای خارجی‌ای است که هر کدام در لیبی در پی دستیابی به منافع خود هستند.

■ **انرژی**

لیبی بزرگ‌ترین ذخایر نفت آفریقا را در اختیار دارد. این کشور با دارا بودن ظرفیت ۴۸ میلیارد بشکه به‌تنهایی ۳ درصد نفت جهان را در اختیار دارد، این در حالی است که به گفته متخصصان، ذخایر کشف‌نشده لیبی بسیار بیشتر از مقادیر ذکر شده است. همچنین لیبی در زمینه در اختیار داشتن منابع گازی در رده ۲۱ جهان قرار دارد و ظرفیت گاز آن تا سال ۲۰۱۷ حدود ۲ میلیارد فوت مکعب تخمین زده می‌شد.

■ **ژئوپلیتیک**

لیبی، کشوری آفریقایی و هم‌مرز با دریای مدیترانه است. شرق مدیترانه که این روزها از آن به‌عنوان هاب تأمین‌کننده انرژی اروپا یاد می‌شود، برای تمام کشورها از اهمیت ویژه ژئوپلیتیک و ژئواکونومیک برخوردار است. روسیه، آمریکا، یونان، مصر، قبرس، ترکیه، ایتالیا، سوریه، امارات و دیگر کشورهای جنوب غرب آسیا و شمال آفریقا و بسیاری از کشورهای اروپایی بخشی از منافع خود را در این ناحیه دنبال می‌کنند.

■ **در لیبی چه می‌گذرد؟**

نوامبر ۲۰۱۹ شاهد آن بودیم که اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه اعلام کرد اگر دولت فائز السراج درخواست کند، نیروهای نظامی ترکیه را برای حمایت از طرابلس به لیبی اعزام خواهد کرد. اما این دخالت‌ها ریشه طولانی‌تری دارند. از زمانی که انجمن گاز مدیترانه شرقی (EMGF) با مشارکت یونان، رژیم اشغالگر قدس و قبرس شکل گرفت، کشورهایی مانند ترکیه که معتقد بودند از مناسبات انرژی کنار گذاشته شده‌اند، اقداماتی را جهت ناآرام کردن جو منطقه انجام دادند.

هدی یوسفی
کارشناس ارشد غرب آسیا و شمال آفریقا

پس از سقوط قذافی در لیبی، دوران جدیدی در این کشور آغاز شد. نظامیان و شبه‌نظامیانی که اسلحه به دست گرفته بودند و برای به زیر کشیدن قذافی مبارزه می‌کردند، تنها نقطه اشتراکشان براندازی حکومت او بود. اگرچه قذافی سال ۲۰۱۱ سقوط کرد اما اسلحه از دست مبارزان زمین نیفتاد. جدال بر سر قدرت آغاز شد، مبارزات گروه‌های داخلی ادامه یافت و لیبی را با یک جنگ داخلی بی‌پایان روبه‌رو کرد.

اکنون در سال ۲۰۲۰ لیبی با ۲ دولت و مجلس مجزا اداره می‌شود؛ دولت وفاق ملی به رهبری «فائز السراج» در پایتخت مستقر است و در شرق لیبی نیز نیروهای تحت فرمان ژنرال «حفتر» سودای تصرف طرابلس را در سر می‌پروراند. شرایط حال حاضر لیبی بیش از هر چیز تداعی‌کننده نظرات اسال‌های دور «برژسکی» درباره خاورمیانه است. او که معتقد بود تنها نتیجه دموکراسی‌سازی می‌مقدمه در کشورهای خاورمیانه آشوب خواهد بود، گویا تصور روشنی از این روزهای بحرانی پسادیکتاتوری لیبی در ذهن داشته است.

لیبی در سال‌های اخیر علاوه بر درگیری‌های داخلی، میزبان تروریسم هم بوده است. نکته جالب توجه در بحران لیبی این است که این کشور با وجود چنددستگی و آشوب داخلی، از آزمون سخت مبارزه با داعش سربلند بیرون آمده و نیروهای وابسته به این جریان افراطی را به طور کامل سرکوب کرده است. بحران حال حاضر لیبی، تنها نتیجه لشکرکشی دولت شرق و غرب این کشور در مقابل یکدیگر نیست، زیرا اگر مساله فقط این بود، جنگ داخلی باید تاکنون پایان می‌یافت. معضل فعلی، حضور و دخالت